

Mbo'ers aan het woord over LOB

Special

Loopbaan Oriëntatie Begeleiding
Stimuleringsproject LOB in het mbo

Inhoudsopgave

Voorwoord, doel- en probleemstelling	3
Conclusies	7
Methode en opzet	20
Resultaten	26
Bijlage	66

Voorwoord, doel- en probleemstelling

Voorwoord

Echte aandacht voor kwaliteiten, mogelijkheden en drijfveren student

In onze maatschappij moeten jongeren al heel jong een keuze maken voor een studierichting. Zo vroeg zelfs dat ze soms niet precies weten wat ze later willen worden. Dit kan grote gevolgen hebben: valt de opleiding tegen, dan is de kans op uitval groot. Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) en het daarvoor opgestarte Stimuleringsproject LOB in het mbo stellen onderwijsinstellingen in staat studenten beter en professioneler te helpen bij het maken van keuzes. Door hen dingen over zichzelf te laten ontdekken – wie ben ik, wat kan ik? – krijgen zij essentiële bouwstenen aangereikt voor hun talentontwikkeling en toekomstige loopbaan. Het doel: echte aandacht voor de loopbaan van de individuele student laten doordringen tot in de haarvaten van het mbo.

Geen op zichzelf staand project

Jongeren hebben behoefte aan begeleiding bij het maken van de juiste opleidings- en beroepskeuzes. Dit blijkt uit diverse onderzoeken. Als zij goed inzicht hebben in hun talenten, kwaliteiten, drijfveren en mogelijkheden, kunnen zij weloverwogen keuzes maken voor een vervolgonderwijs of beroep. Dit vergroot tegelijkertijd de slagingskans van diverse maatregelen uit Focus op Vakmanschap en aanvullende plannen. Denk aan voortijdig school verlaten (VSV), excellentie, de terugkeer van de menselijke maat in het mbo, samenwerking vmbo-mbo-hbo en doelmatigheid. LOB is zodoende geen op zichzelf staand vak of project, maar een wezenlijk onderdeel van het gehele onderwijsproces.

Door LOB structureel te vervlechten met de dagelijkse onderwijspraktijk kunnen kansen verzilverd worden. De docent/SLB-er kan vanuit zijn pedagogische relatie met de student als geen ander coachen bij diens loopbaan. Het erop gespitst zijn of een student nog op zijn plek zit moet een tweede natuur worden. Net als steeds weer praten mét in plaats van tegen of over de student. Door deze extra aandacht voor talenten, kwaliteiten, drijfveren en mogelijkheden, krijgt de student de kans relevante

loopbaancompetenties te ontwikkelen voor een levenslange succesvolle loopbaan.

Stem van de jongeren

Vanuit het project worden hoofdzakelijk activiteiten uitgevoerd en instrumenten ontwikkeld voor de onderwijsinstellingen. Waarbij het uiteraard ten goede moet komen aan de studenten in het mbo.

Om een beeld te krijgen van de ervaringen die studenten hebben met lob in hun onderwijs, heeft Motivaction International BV een kwalitatief onderzoek uitgevoerd naar de ervaringen van (oud-)studenten met LOB.

In het onderzoek is ook gevraagd naar de bijdrage van lob activiteiten in het keuzeproces.

Deze special geeft op een toegankelijke manier en voorzien van concrete input van de studenten de bevindingen en conclusies weer van dit omvangrijke onderzoek.

Fieny Peerboom, projectleider Stimuleringsproject LOB in het mbo

Doel- en probleemstelling

De doelstelling van het onderzoek luidt:

Inzicht verschaffen in de ervaringen van studenten met LOB en de bijdrage van LOB activiteiten in het oriëntatieproces van studenten, met als doel te achterhalen wat de best-practices zijn.

De hiervan afgeleide probleemstelling is:

- In hoeverre vinden de studenten loopbaancoaching belangrijk?
- Wat vinden studenten belangrijk als ze nadenken over hun loopbaan?
- Wat is het kennisniveau van studenten over LOB-activiteiten? Wat verstaan zij onder LOB?
- Hoe hebben studenten LOB ervaren in de tijd dat ze op school zaten/zitten?
- Wat vinden de studenten positief dan wel negatief aan de verschillende onderdelen? Wat spreekt aan en wat niet? Wat maakt impact en wat niet?
- Wat is de rol van docenten?
- Welke 'best practices' zijn te destilleren? Wat zijn positieve voorbeelden die kunnen dienen als referentie?

Conclusies

Kernconclusie

In dit onderzoek staat het perspectief van mbo'ers centraal. Gekozen is voor een kwalitatieve opzet in plaats van een kwantitatieve effectmeting. Om deze reden zijn er in dit rapport verhalen te vinden in plaats van harde cijfers. Deze opzet past ook goed bij een thema als loopbaanoriëntatie- en begeleiding (LOB) dat verschillende dimensies heeft. Door middel van een brede benadering is vanuit het perspectief van de studenten bekeken wat hun houding is ten aanzien van LOB en in welke mate het bijdraagt aan het maken van juiste, afgewogen opleidings- en beroepskeuzes.

Het complexe van LOB is dat het onder verschillende noemers aangeboden wordt door de scholen. Ook zijn studenten vaak niet bekend met de term LOB. Wat goed duidelijk wordt door dit onderzoek is dat de grondbeginselen van LOB – meer inzicht krijgen in de eigen kwaliteiten, mogelijkheden en drijfveren, het ontwikkelen van loopbaancompetenties en het krijgen van realistische informatie over beroepen en arbeidsmarkt – in potentie goed aansluiten bij dat wat studenten bezighoudt. Zij hebben veel moeite met het maken van (gefundeerde) keuzes en raken hierbij weleens de weg kwijt. Ook overschatten zij zichzelf regelmatig waardoor zij onverwachts in situaties terechtkomen waar zij niet op gerekend hadden. Tegelijkertijd zijn zij sterk op de toekomst gericht en hebben zij duidelijke ideeën over hoe deze er wat hen betreft uit zal komen te zien. Dit is een sterke motivator voor studenten. LOB kan in potentie bij al deze zaken een belangrijke rol spelen.

Wanneer wordt gekeken naar de implementatie van LOB is te zien dat het ruimte schept voor de ontwikkeling van soft skills op school. Jongeren worden aangezet om na te denken over hun motieven en kwaliteiten. In de praktijk lijkt LOB echter nog niet de gewenste impact te hebben. Dit komt doordat de context vaak ontbreekt voor de studenten: ze weten niet waarom ze bepaalde activiteiten doen en wat de relatie is met hun eigen toekomst. Daarnaast sluit het activiteitenaanbod niet altijd aan op de behoeften van de studenten. Ook ontbreekt vaak de persoonlijke dimensie (zoals feedback van een docent). Met LOB moeten jongeren uit hun comfortzone komen en dit doen ze niet graag uit zichzelf. Een motiverende docent die een veilige omgeving creëert is hierbij essentieel.

Deelconclusies

Deelconclusie A LOB is relevant voor studenten

De grondbeginselen van LOB sluiten goed aan op de grondhouding van veel mbo-studenten.

- Uit het onderliggende onderzoek wordt goed duidelijk dat studenten (grote) moeite hebben met het maken van keuzes. Zij hebben vaak een brede interesse en weten niet goed hoe en wat zij moeten kiezen. Bovendien zijn ze heel bang de verkeerde beslissing te nemen. Dit zien we bijvoorbeeld terug in de manier waarop mbo-studenten tot hun studiekeuze zijn gekomen: *trial and error* lijkt de meest voorkomende strategie. Ook twijfelen veel studenten of ze na afronding van hun opleiding verder moeten studeren of dat ze toch gaan werken. Dit alles zorgt voor veel stress.
- Tegelijkertijd hebben studenten het gevoel dat zij alle keuzes zelf moeten maken. Mensen in hun omgeving spelen een adviserende, maar geen doorslaggevende rol. Studenten zien vaak niet in dat ze hulp mogen vragen om zichzelf te ontwikkelen en zien daarom ook minder vaak een rol voor scholen. Hulp bij het achterhalen van de eigen motieven is daarom niet een manifeste, maar een latente behoefte. Zij zullen niet snel om hulp vragen, maar hulp wordt wel gewaardeerd.
- De studenten overschatten zichzelf ook vaak. Dit wordt duidelijk uit de reacties op de stelling *Ik weet waar ik goed in ben en waar ik minder goed in ben*: vrijwel alle studenten onderschrijven namelijk deze stelling. Doorvraag leert echter dat de studenten vaak maar een beperkt inzicht hebben in hun kunnen. Meer reflectie op hun keuzes en overwegingen kan hen helpen bij het verkrijgen van een diepgaander inzicht in waar zij goed in zijn en welke baan bij hen past.
- Diverse onderzoeken van Motivaction naar de jongste generatie, grenzeloze generatie genoemd, bevestigen het bovenstaande: een

groeierende groep jongeren is te zien als 'structuurzoeker'. In vergelijking met eerdere generaties scoren jongeren laag op strategisch navigeren en hebben veel behoefte aan structuur en sturing. Zij hebben moeite met de complexiteit en de eisen van deze tijd en raken dan ook snel de weg kwijt. Ook verwachten zij in hoge mate dat anderen hen informatie aanreiken, zonder daar zelf energie in te hoeven steken. Zij hebben sterk de behoefte aan iemand die zegt wat zij moeten doen.

Ook sluit LOB goed aan bij de toekomstgerichte houding van veel mbo'ers: het kan helpen bij het behalen van hun doelen. Tegelijkertijd kan het hen helpen bij het reflecteren op hun hoge verwachtingen en de mate waarin die aansluiten bij de realiteit.

- De jongeren in dit onderzoek hebben een duidelijk beeld van waar hun toekomst aan dient te voldoen. School wordt gezien als dé manier om later aan een baan te komen. Dit is een belangrijke motivatie om een opleiding af te ronden. Jongeren zijn echt doordrongen van het feit dat een diploma nodig is om de arbeidsmarkt te betreden.
- De toekomstdromen van een groot deel van de studenten kenmerken zich door drie thema's: werk, het vormen van een gezin en het verkrijgen van een mooie woning. Aan een toekomstige baan worden twee eisen gesteld: een behoorlijk salaris en een baan die aansluit bij hun interesses. Als eerste zien zij stevig verdienen als een belangrijke voorwaarde. Werk is in hun ogen een manier om een prettige levensstandaard te kunnen hebben. Tegelijkertijd vinden de studenten dat werken ook vooral leuk moet zijn: een baan moet goed aansluiten bij hun interesses. Deze oriëntatie op werk is ook terug te zien in diverse Motivaction-onderzoeken. Jongeren zijn sterk materieel gericht: zij houden van shoppen en geld uitgeven en zien dit ook als onderdeel van hun identiteit. Status wordt verkregen door middel van materiële zaken. Tegelijkertijd is ook te zien dat veel jongeren van mening zijn dat

hun geluk grotendeels wordt bepaald door hun carrière. Ook dit is een belangrijk onderdeel van hun identiteit.

- Ook hier is het thema zelfoverschatting terug te zien. De studenten hebben weinig realiteitszin: zij denken veel te gaan verdienen bij hun eerste baan en kijken niet direct naar het arbeidsmarktperspectief, maar vooral naar wat ze leuk vinden. Ook weten ze vaak niet hoe zij hun eerste baan moeten verkrijgen.

Deelconclusie B **LOB gelijk aan een vak voor aanleren *soft skills***

Studenten zien LOB als een vak

- Studenten zijn vaak niet bekend met de term LOB en/of loopbaanoriëntatie. Zij zijn echter wel bekend met de activiteiten die onder de LOB-vlag worden aangeboden. In de perceptie van studenten staat LOB gelijk aan een vak, net als SLB, het mentorgesprek of een vak als 'burgerschap en loopbaan'. LOB zit (nog) niet in het DNA van het mbo, waarbij een docent in de dagelijkse praktijk aansluit bij hun belevingswereld en daarbij hun ontwikkeling centraal stelt.
- De meest voorkomende LOB-activiteiten zijn: samenwerken met andere studenten, het schrijven van een sollicitatiebrief en de stage/BPV.

LOB zet *soft skills* op schoolagenda

- De grote winst van LOB is dat er op school niet alleen aandacht is voor inhoudelijke verdieping en het aanleren van vaardigheden, maar ook voor reflectie op drijfveren.
- Uit het onderzoek blijkt dat de scholen met name aandacht besteden aan de volgende loopbaancompetenties: kwaliteitenreflectie, motievenreflectie en werkexploratie. Minder aandacht is er voor: netwerken en loopbaansturing.

Deelconclusie B

Impact van LOB blijft echter wel achter...

...omdat de *why* ontbreekt:

- LOB als impliciet onderdeel van het curriculum wordt desgevraagd niet opgepikt. Jongeren hebben vaak niet door waarom bepaalde activiteiten worden aangeboden. Zij leggen uit zichzelf niet de link tussen LOB-activiteiten en de manier waarop het hen zou kunnen helpen om dichterbij hun eigen toekomst(dromen) te komen. Ter illustratie: een kwaliteitsspel wordt afgedaan als nutteloos wanneer niet duidelijk is wat de student eraan kan hebben.
- Om echt impact te hebben moet expliciet gecommuniceerd worden wat de functie is van een activiteit. Om jongeren van nu te bereiken en te boeien is het namelijk zaak hen aan te spreken in een taal die zij verstaan.

... omdat de persoonlijke component te weinig terugkomt:

- LOB is spannend: studenten moeten uit hun comfort zone komen en kleur bekennen.
- Hier speelt mee dat de studenten moeite hebben met zich kwetsbaar opstellen: ze zijn bang om afgerekend te worden en/of niet gerespecteerd te worden. Ook hier zien we het verlangen terug naar richting, duidelijkheid en autoriteit. Studenten gaan pas reflecteren op hun eigen motieven als zij zich veilig genoeg voelen. De docent moet eerst de juiste kaders scheppen, daarna volgen de jongeren. Ook uit eerdergenoemde Motivaction-onderzoeken blijkt dat, hoewel veel jongeren de ambitie hebben om zelfverzekerd te zijn, zij dit in de praktijk vaak niet zijn. Een situatie waarin zij inzicht moeten geven in hun dieperliggende drijfveren kan makkelijk leiden tot gevoelens van onzekerheid, iets wat de meeste jongeren willen voorkomen.
- Studenten willen uitgedaagd worden door hun docenten én vooral ook de bevestiging krijgen dat ze op het goede pad zitten. Persoonlijk contact is hierbij essentieel, maar dit ontbreekt vaak in de praktijk. Studenten vullen reflectieverslagen in en/of doen testjes, maar krijgen

hier geen persoonlijke feedback.
Hierdoor blijft de impact van LOB achter.

...omdat het LOB-aanbod niet altijd gelijk is aan de behoeften van mbo'ers:

- Er is een verschil te zien tussen de activiteiten die door de school worden aangeboden en waar de studenten zelf behoefte aan zeggen te hebben. Scholen besteden veel tijd aan motievenreflectie, terwijl de focus volgens studenten zou moeten liggen op: werkexploratie, loopbaansturing en netwerken.
- Wat opvalt is dat de studenten niet terug willen kijken, maar vooruit. Zij willen niet reflecteren op hun studiekeuze, die ligt inmiddels achter hen. Dat is iets dat zij verwachten op de middelbare school, niet meer op het mbo. Ook zijn ze bang dat het reflecteren op een gemaakte keuze hen weer aan het twijfelen maakt.
- Studenten zijn voornamelijk geïnteresseerd in activiteiten die gericht zijn op de (werk)praktijk. Zaken die zij belangrijk vinden zijn: leren wat je moet weten en kunnen om een baan te vinden; leren netwerken en leren waar je goed in bent en wat je talenten zijn.
- Zij willen het gevoel hebben goed voorbereid te zijn op een toekomstige baan. Als het helpt om je te verdiepen in je eigen interesses en je zo kunt achterhalen hoe je een baan kunt vinden die hierop aansluit, dan doen ze graag mee.

Deelconclusie C Learnings voor de toekomst van LOB

De belangrijkste learnings als het gaat om het bewerkstellen van een impactvol LOB zijn:

- **De docent heeft een essentiële rol:** Kernelementen voor een impactvol LOB zijn een vertrouwde omgeving, persoonlijke aandacht en oprechte interesse. De docent is hierbij een coach. Dit betekent bijvoorbeeld: een

inhoudelijke reactie op een reflectieverslag of een persoonlijk gesprek naar aanleiding van bepaalde ervaringen.

- **Maak het persoonlijk:** LOB heeft pas echt effect als het persoonlijk wordt gemaakt. Koppel LOB aan persoonlijke doelen van studenten: wat vinden zij belangrijk in het leven en in de toekomst en wat is er nodig om dit te bereiken? Betrek ook huidige bijbaantjes of andere buitenschoolse activiteiten bij LOB. Dit inzicht motiveert studenten enorm. Studenten zijn sterk materieel gedreven. Dit waardenprofiel staat haaks op dat van veel docenten, die veelal een meer postmaterialistisch waardenpatroon hebben. Zij zijn vaker sterk maatschappelijke betrokken en hebben een kritische houding ten opzichte van de maatschappij. Dit verschil in waarden kan zorgen voor spanningen bij het bespreken van toekomstdromen. Het is belangrijk om hiervan bewust te zijn, studenten zijn erg gevoelig voor kritiek en sluiten zich snel af.
- **Houd er rekening mee dat LOB spannend is voor studenten:** LOB vereist een zekere kwetsbaarheid van studenten. Daarom zullen studenten niet snel de eerste stap zetten. Van docenten wordt verwacht dat zij proactief zijn en studenten uitdagen, motiveren en geruststellen. Houdt rekening met zelfoverschatting: in eerste instantie zullen studenten aangeven dat zij veel al weten over competenties en motivaties. Een open gesprek laat echter zien dat deze inzichten vaak beperkt zijn. Confronteer studenten met de wensen en verwachtingen van de arbeidsmarkt.
- **Houd rekening met de behoefte van veel studenten aan duidelijkheid:** Waarom moeten ze bepaalde opdrachten doen (what's in it for me)? Voor deze studenten is het van belang heel expliciet te maken waarom ze iets moeten doen en wat het hen zal opleveren. Zij hebben geen baat bij het tussen de regels lezen wat het nut is van een activiteit. Help hen ook zien dat het vanaf het begin van hun studie belangrijk is om zich hiermee bezig te houden, LOB wordt niet pas

relevant tegen het einde van hun studie, maar helpt hen zich op alle fronten voorbereiden op hun toekomst.

- **Veel studenten onzeker over stap richting arbeidsmarkt:** Hoewel scholen nu verschillende activiteiten aanbieden die studenten moeten helpen zich voor te bereiden op de arbeidsmarkt, hebben studenten alsnog het gevoel onvoldoende voorbereid te zijn op hun toekomst. Het is belangrijk bij iedere LOB-activiteit te vertellen op welke manier dit de student kan helpen. Daarnaast hebben studenten behoefte aan concrete activiteiten die hen helpen zich goed voor te bereiden op de arbeidsmarkt, zo hebben zij onder andere het gevoel dat er te weinig aandacht is voor netwerken en loopbaansturing op school. Leren netwerken is met name belangrijk voor jongeren die uit kansarme milieus komen omdat zij vaak beschikken over netwerken met veelal mensen met dezelfde sociaaleconomische achtergrond. Een divers netwerk is echter van groot belang bij het vinden van een baan, concludeerde ook Mirjam Sterk (verantwoordelijk voor de taskforce jeugdwerkloosheid).

Deelconclusie D Observaties voor de toekomst

Het onderzoek geeft ook een aantal aanknopingspunten voor de dagelijkse praktijk van LOB.

- Studenten hebben sterk het gevoel dat zij alleen beslissingen ten aanzien van hun toekomst moeten maken. Hoewel het positief is te zien dat zij verantwoordelijkheid willen nemen voor hun beslissingen, blijkt in de praktijk deze verantwoordelijkheid voor velen van hen te groot. Zij komen zelfverzekerder over dan zij in werkelijkheid zijn. Terwijl zij in de praktijk vaak verstrikt raken in de vele keuzemogelijkheden. Uiteindelijk nemen ze beslissingen die vaak niet het door hen gewenste effect hebben. Zij moeten het gevoel krijgen dat ze op school ook terecht kunnen voor het bespreken van fundamentele keuzes. Het verdient de aanbeveling om

LOB te presenteren als een gedeelde verantwoordelijkheid van student én school. Geef hen tools in handen geven om gefundeerde keuzes te maken, maar blijf in gesprek om hen in het proces te begeleiden.

- Studenten hebben een sterk toekomstgerichte instelling: zij kijken liever vooruit dan achteruit. Zij reflecteren uit zichzelf niet graag op gemaakte keuzes. Hier speelt mee dat studenten vaak veel moeite hebben gehad met het maken van hun keuze voor een opleiding. Weer terugkeren naar dit keuzeproces maakt hen onzeker: de uitkomst zou kunnen zijn dat zij het gevoel krijgen de verkeerde keuze te hebben gemaakt. Studenten denken dat ze niet meer kunnen switchen van opleiding. Dit heeft invloed op de bereidheid na te denken over LOB: hun keuze is immers gemaakt. Een nieuw perspectief voor studenten is dat hun oorspronkelijke keuze niet de definitieve keuze hoeft te zijn: het is juist belangrijk voor hen om het proces bewust te doorlopen, het doel is secundair. In dit perspectief kan een ‘foute’ keuze gezien worden als een uitkomst die meer inzicht in de eigen motieven geeft. Door studenten hiervan bewust te maken ontstaat er een opening voor een gesprek.
- Studenten kiezen nu een opleiding vaak vanuit bestaande interesses (hobby's, ervaringen uit de kindertijd) en de overtuiging dat een toekomstige baan leuk moet zijn. Dit verklaart onder meer de populariteit van veel kindergerichte of op dierengerichte opleidingen. Hierbij kijken zij niet naar de arbeidsmarktkansen noch wordt er diepgaand gereflecteerd op hun keuze. Het is de uitdaging om studenten breder te leren kijken en ook onontdekte talenten zichtbaar te maken.

Met het oog op de grote groep structuurzoekers op het mbo geven we een aantal tips rondom kernthema's voor deze doelgroep. Deze tips zijn afgeleid uit het boek *'De grenzeloze generatie en de onstuitbare opmars van de B.V. IK'* (2011).

Duidelijkheid:

Wees duidelijk, hanteer een directe en transparante stijl van communiceren. Wees van het begin af aan expliciet en neem de tijd voor gesprekken. Geef exact aan wat je verwacht zonder dat de uitleg op meerdere manieren opgevat kan worden.

Erkenning:

Zorg ervoor dat je de jongere ziet staan, letterlijk en figuurlijk. Een hoge frequentie van persoonlijke aandacht is zeer belangrijk, incidenteel een diepgaander en meer op het privéleven gerichte aandacht is wenselijk. Zorg dat je er bent als ze je nodig hebben, zeker wanneer er nog geen sprake is van echt contact kan alles opgevat worden als een afwijzing. Vertoon geen populair, joviaal gedrag, de meeste jongeren snakken naar authenticiteit. Blijf gewoon jezelf, met je sterke en zwakkere eigenschappen. Met een meer persoonlijke instelling krijg je veel terug.

Autoriteit:

Veel jongeren hebben zelden of nooit over hun zelfbeeld gesproken met een volwassene, en hebben mede daardoor een beperkt beeld van zichzelf. Van een volwassene wordt gedacht dat deze meer ervaring heeft en daardoor het goede voorbeeld kan geven en dat deze weet hoe een jongere zijn/haar werk het beste kan doen. Studenten gaan er van uit dat hun docenten veel kennis hebben van de arbeidsmarkt.

Behoeftte aan contact:

Jongeren van nu presenteren zich vaak erg zelfverzekerd, maar dat kan juist onzekerheid maskeren. Wezenlijk contact en belangstelling zijn nodig om een vertrouwensband te krijgen. Houdt rekening met de behoefte aan structuur en houvast van veel jongeren. Hoewel jongeren veelal doen voorkomen alsof ze het niet nodig hebben, zijn persoonlijke aandacht en structurele begeleiding de sleutel.

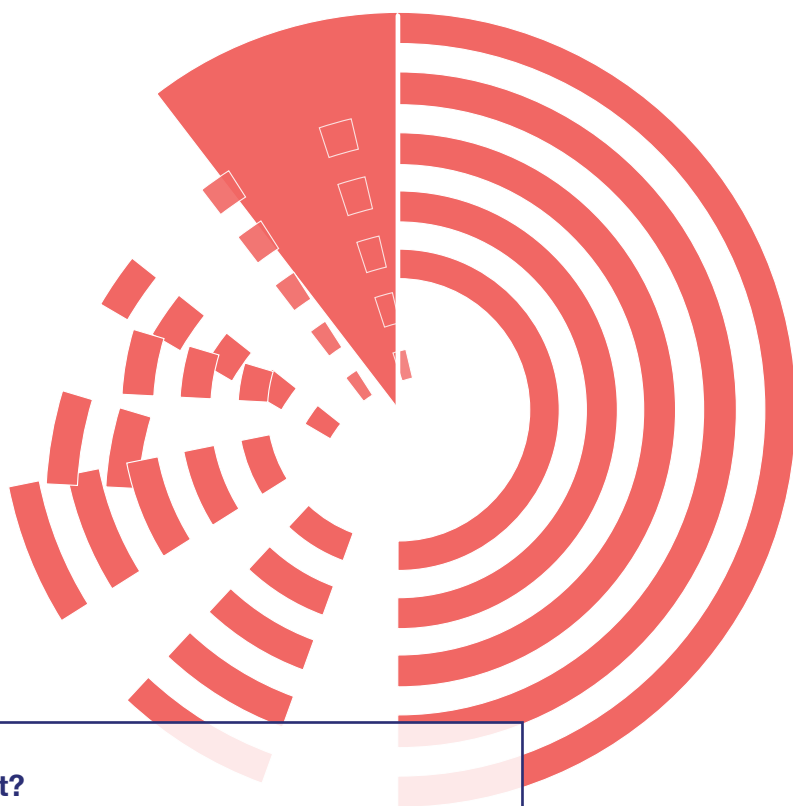
Behoefte aan uitdaging:

Afwisseling en afleiding staan centraal in het leven van veel jongeren. Zij hebben minder met 'iets afmaken'. Vaak voelen zij zichzelf al een beetje te goed nog voordat ze ergens aan beginnen. Toch is het belangrijk om jongeren hierin ervaring op te doen: leg uit waarom bepaalde procedures noodzakelijk zijn en leg bijvoorbeeld de link met verwachtingen van het bedrijfsleven.

De docent neemt een essentiële plek in bij LOB. Het is belangrijk rekening te houden met het feit dat LOB voor veel studenten eng is. Het is aan de docent om studenten uit hun comfort zone te krijgen door het creëren van een veilige omgeving waarin studenten zich voldoende op hun gemak voelen om te reflecteren op hun drijfveren en motieven.

Wat werkt wel?

- Voortdurend de perspectieven, ambities en aspiraties van de student centraal stellen en benadrukken.
- Voor iedere activiteit expliciet maken welke functie het vervult en wat de relatie is met hun toekomstbeeld.
- Uitspreken van verwachtingen ten aanzien van gedrag, en de verwachte betrokkenheid van de student.
- Persoonlijke gesprekken tussen docent en student mogelijk maken en de mogelijkheid hiervoor communiceren naar studenten.

Wat werkt niet?

- De indruk wekken dat een student geen serieuze gesprekspartner is. De student ziet zichzelf als primair verantwoordelijk voor zijn/haar toekomst, spreek hem/haar ook als zodanig aan.
- Pas op met het delen van persoonlijke informatie van een student in groepsverband. Het verdient de voorkeur om dit na de les in één-op-één setting te bespreken.
- Zwakheden noemen of benadrukken zonder hierbij concrete verbeterpunten te benoemen. Dit vergroot onzekerheidsgevoelens en vergroot de kans dat een student zich afkeert tegen het LOB-proces.

Methode en opzet

Methode en opzet

Methode

Opzet

1. e - Safari

- n=45 online kwalitatief onderzoek gedurende 9 dagen
- niveau 1 t/m 4
- n=8 papieren versies (niveau 1)

2. Telefonische interviews

- n=8 telefonische interviews van 30 minuten met oud-studenten

3. Pizzasessies

- n=4 pizzasessies met studenten niveau 2 en 3 op twee mbo-scholen
- tussen de 5 en 8 studenten per sessie

Opzet

Deze aantallen zijn voldoende om diepgaand inzicht te verkrijgen in de wijze waarop men LOB ervaart. Na het afronden van de derde en vierde pizzasessie was het verzadigingspunt bereikt en verkregen we geen nieuwere input meer. Dit betekent dat de toegevoegde waarde van elke extra respondent steeds minder wordt en op een gegeven moment nihil is. Grotere aantallen hadden geen nieuwe inzichten opgeleverd ten aanzien van de ervaringen van mbo'ers met LOB.

Daar waar mogelijk is gestreefd naar een spreiding op de volgende aspecten:

- Spreiding niveau 1 t/m 4. Desalniettemin is niveau-4 sterker vertegenwoordigd in het onderzoek.
- Spreiding naar type opleiding en AOC/vakscholen/ROC
- Spreiding naar geslacht, etniciteit en regio

Selectie

- MBO Diensten had de eindverantwoordelijkheid voor de selectie van de jongeren.
- Het uitnodigen en voorbereiden van de oud-studenten is door Motivaction verzorgd.
- Motivaction was verantwoordelijk voor het betrekken en de participatie van de studenten tijdens het onderzoek.

Incentives

- De studenten die deelnamen aan de e-Safari ontvingen een beloning in de vorm van een giftcard naar keuze (vaak was dit H&M, de iTunes Store of bol.com). De oud-studenten hebben een kleine contante vergoeding ontvangen.
- De pizzasessies vonden plaats onder schooltijd en studenten hebben hiervoor geen vergoeding ontvangen.

Voor het verkrijgen van een all-round beeld van de ervaringen van studenten met LOB is gekozen om meerdere methodes in te zetten.

1. Gestart is met een e-Safari. De e-Safari staat voor online kwalitatief onderzoek, waaraan een vooraf geselecteerde groep studenten via een gesloten online omgeving deelneemt. De studenten hebben gedurende 9 dagen verschillende opdrachten en open en gesloten vragen gekregen over hun kijk op school en studiekeuze, hun toekomst en LOB. Door middel van deze vragen en opdrachten zijn de jongeren in staat gesteld om onafhankelijk, al dan niet beïnvloed door de onderzoeker of andere deelnemers, hun mening te geven. Doordat het onderzoek meerdere dagen duurde, kregen de jongeren de kans na te denken over verschillende vragen en opdrachten. Omdat jongeren zich veel en vaak op internet bevinden en gewend zijn om online dingen te delen over zichzelf (via sociale media) is de e-Safari een ideale tool om de belevingswereld, sociale context en (onbewust) gedrag van de jongeren te achterhalen. Meer uitleg over de methode is opgenomen in de bijlage.
2. De doelgroep oud-studenten is door middel van telefonische interviews gevraagd naar hun ervaringen met LOB en de mate waarin zij de opgedane kennis kunnen toepassen in hun huidige leven (studie of werk). Gekozen is voor een kort interview omdat dit een laagdrempelige manier is om mee te doen aan het onderzoek, dit vergroot de deelname-intentie. In deze korte interviews is met hen ingezoomd op hun kijk op LOB.
3. Tot slot zijn vier ‘pizzasessies’ gehouden met huidige studenten. Tijdens deze sessies van 1,5 uur zijn verschillende uitkomsten uit de e-Safari nog verder uitgediept. Voor de term pizzasessies is gekozen om aan te geven dat het ging om interactieve sessies met veel ruimte voor (groeps) opdrachten en gesprek.

De uitkomsten van alle fasen zijn geïntegreerd opgenomen in de rapportage.

Reflectie op de opzet

- De studenten hebben zeer actief en openhartig meegedaan aan het onderzoek. Van te voren leefde de vraag in hoeverre alle studenten even goed mee zouden kunnen komen in de e-Safari, of ze hun weg zouden vinden in de online omgeving en vooral of ze het gedurende 9 dagen vol zouden houden. Terugkijkend op het proces kunnen wij de studenten alleen maar complimenteren met hun betrokkenheid en het niveau van hun reacties. Het duurde even voordat zij het achterste van hun tong lieten zien. Hiervoor was wat bevestiging van de kant van de onderzoekers nodig, maar daarna kregen we (zeer) openhartige reacties. Een voorbeeld hiervan is de opdracht waarin de studenten gevraagd werd om hun toekomstdroom met een collage vorm te geven. In eerste instantie reageerden zij hier terughoudend op, maar uiteindelijk vonden ze dit een van de leukste opdrachten van het hele onderzoek.
- Ook de studenten zelf gaven aan positief te zijn over hun deelname aan de e-Safari: zij hadden niet eerder zo veel en diepgaand gereflecteerd op hun beweegredenen en hun mening en vonden het leuk om hierover na te denken.
- De reacties op de pizzasessies zijn ook goed om te noemen. Het is ons als onderzoekers opgevallen dat de studenten het als prettig ervaren om het met een externe over aan LOB-gerelateerde onderwerpen te hebben. Een externe persoon, zonder kennis van zaken over hun positie of school, gaf ze een 'veilig' gevoel. Dit had er met name mee te maken dat ze dan zeker weten dat ze niet worden afgerekend op wat ze zeggen. Ook reageerden de studenten positief op deze speelse opzet: zij voelden zich geprikkeld om hun eigen mening te geven.
- Een rode draad door de verschillende onderzoeksfasen is dat de studenten reageren op persoonlijke aandacht. Interesse tonen en doorvragen wordt positief ontvangen. Wij realiseren ons dat dit voor

scholen een uitdaging is met het oog op de grote hoeveelheid studenten, maar het valt op hoe groot het effect is van een persoonlijke benadering voor deze studenten .

Resultaten

In deze rapportage staat de belevingswereld van de studenten centraal. Voor deze opzet is gekozen om de beoordeling van LOB binnen de context van studenten te kunnen zien. Wij zijn er namelijk van overtuigd dat de wijze waarop studenten LOB benaderen het beste kan worden verklaard vanuit hun behoeften, verwachtingen en ervaringen.

De resultaten worden als volgt gepresenteerd:

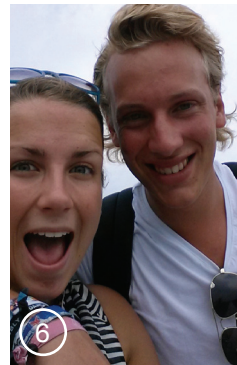
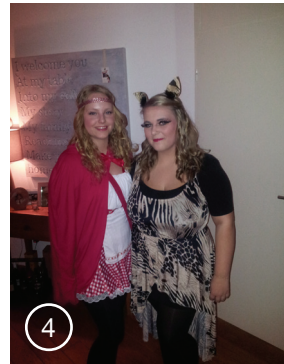
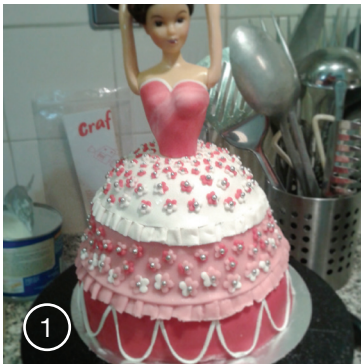
Introductie van de doelgroep	28
Houding ten aanzien van school & studiekeuze	31
Dromen: hoe zien ze de toekomst?	41
Kansen op een baan	47
Ervaringen met LOB	52

In deze rapportage worden de uitkomsten van de verschillende onderzoeksfasen als geheel beschreven. We gaan niet in op de verschillen tussen scholen. Gekozen is voor een opzet waarbij op totaalniveau inzicht kan worden verkregen in de wijze waarop LOB wordt ervaren door mbo'ers. Verschillen tussen niveaus worden alleen beschreven wanneer dit relevant is.

Tot slot is het belangrijk te benadrukken dat de resultaten kwalitatief van aard zijn en daarom indicatief. Op basis van dit onderzoek is het niet mogelijk om harde effecten van LOB op studenten in verschillende mbo-opleidingen te geven. Dit is echter ook niet het doel van het onderzoek geweest.

De studenten hebben foto's gepost die inzicht geven in hun dagelijks leven. Op deze sheet is een selectie van foto's weergegeven. Op de foto's is goed te zien wat zij belangrijk vinden in het leven. Terugkerende thema's zijn: het gezin, de liefde/hun relatie, levensgeluk en gezondheid.

- ① *“Ik en mijn moeder houden heel erg van bakken, we hadden die dag een Barbie cake gemaakt voor me nichtje. Meestal maken we ook bestelling voor andere mensen, zoals taarten en cake pops.”*
- ② *“Lekker genieten met mijn beste vriendin/nicht tijdens een bosrit.”*
- ③ *“Dit zijn mijn gitaren waar ik ook zielsveel van houd.”*
- ④ *“Dit zijn twee van mijn vriendinnen.”*
- ⑤ *“Dit was mijn eind musical van mijn vorige opleiding leisure en hospitality , dit was egt een top jaar en hebben hard gewerkt om zo’n show neer te zetten het was egt super.”*
- ⑥ *“Mijn vriend, Tim, hier ben ik al ruim 2 jaar mee samen en we zijn nog steeds heel gelukkig samen!.”*
- ⑦ *“Dit zijn mijn vriendinnen.”*

Houding ten aanzien van school en studiekeuze

School is sleutel tot werk

Om hun houding ten aanzien van school in kaart te brengen, zijn een aantal stellingen voorgelegd. Heel duidelijk wordt dat de studenten positief staan tegenover school. Zij vinden school belangrijk vanwege het vermeende positieve effect op hun toekomst. School wordt gezien als hét middel om later een baan te krijgen. Zonder diploma geen baan, is de heersende gedachte.

Hieronder is te zien wat de reacties zijn op de voorgelegde stellingen. Wanneer de stelling meer blauw gekleurd is, is het merendeel van de jongeren het eens met deze stelling. Rood betekent dat de stelling vaker met 'oneens' is beantwoord.

School is vooral leuk omdat ik daar mijn vrienden zie.

School hoort er gewoon bij als je later een baan wilt krijgen.

Ik zie het nut niet in van school.

Naar school gaan is belangrijk voor mijn toekomst.

Ik heb het naar mijn zin op school.

School ook leuk vanwege het sociale karakter

De studenten hebben het overwegend naar hun zin op school. Dit komt met name door het sociale karakteraspect: het contact met klasgenoten en docenten werkt motiverend. Uit hun reacties blijkt dat de studenten heel gevoelig zijn voor hun omgeving en de personen om hen heen. Een leuke docent kan voor hen echt het verschil maken.

Ook hechten zij sterk aan een goede organisatie op school. Een lesrooster met veel tussenuren of variatie tussen dagen zorgt voor onrust. Veel studenten zijn dan ook kritisch op de in hun ogen gebrekkige logistiek op hun school. Minder aansprekende zaken zijn vooral: lessen die uitvallen of een rooster dat vol zit met lessen die niet goed op elkaar aansluiten.

De niveau 1-studenten zijn vaker minder positief over school. Als reden hiervoor noemen zij dat de opleiding onder hun niveau is en daardoor niet uitdagend genoeg. Dit maakt school voor hen saai.

Wat de studenten leuk vinden aan school is:

- Vrienden en het dagelijks contact met hen.
- Leuke docenten die de stof op een interessante manier over het voetlicht brengen, die uitdagen en het gesprek aangaan.
- Leerzaam: ze zien school als een voorbereiding op de beroepspraktijk.

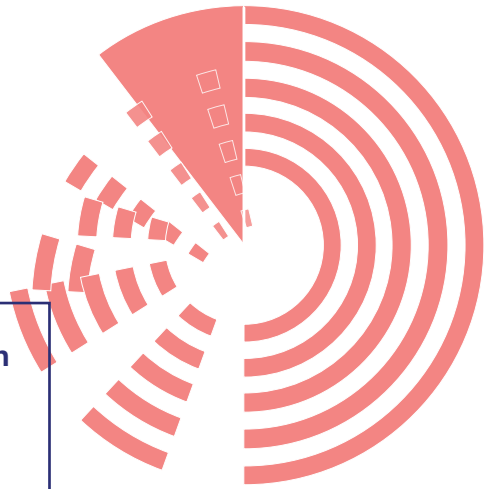
Quotes

“Je hebt ook veel contacten met je vrienden/klasgenoten op school. En dat vind ik belangrijk.”

“Ik vind school leuk.

Je leert veel over wat je weer in praktijk kan brengen op je stage.”

“Op zich wel, het leukste is natuurlijk om met je vriendinnen te zijn. Ik heb veel nieuwe mensen ontmoet op de opleiding en ook dat vind ik leuk. Er zijn altijd vakken die wat minder zijn, maar gelukkig zijn er ook veel leuke vakken!”

Wat de studenten minder leuk vinden aan school is:

- Vroeg beginnen.
- Docenten waar ze geen klik mee hebben.
- Onvoldoende inhoudelijke uitdaging.
- Lessen die uitvallen of veel tussenuren.

Quotes

“Sommige vakken worden niet goed gegeven. Dit niet omdat leerlingen geen hoog genoeg niveau hebben, maar omdat de lesstof niet uitdagend is..”

“Ik vind school op dit moment wel leuk maar ik vind het wel balen dat we steeds zo veel tijd tussen de lessen in hebben omdat je dan maar een beetje zit te wachten.”

“Ik ben iemand die graag buiten is en schoolbanken zijn dan niet ideaal!”

“Ik vind alles slecht geregeld en de leraren zijn vaak geërgerd. veel lessen gaan niet door en ik heb niet het idee dat ik veel geleerd heb op deze opleiding.”

Studiekeuze is lastig

Aan de studenten is gevraagd hoe zij tot de keuze van hun studie zijn gekomen. Niveau 4-studenten kunnen doorgaans beter toelichten hoe zij tot hun studiekeuze zijn gekomen dan de andere niveaus. Niveau 1-studenten zeggen vaker dat zij vanuit noodzaak deze studie zijn gaan doen en zeggen dat ze geen andere optie hadden.

Het kiezen blijkt voor veel studenten moeilijk. Met name het grote aantal keuzemogelijkheden zorgt voor druk, zeker in combinatie met de brede interesse van veel studenten. Sommigen van hen wisten precies wat ze wilden studeren omdat ze een duidelijk toekomstbeeld hadden en goed wisten wat voor soort beroep ze zouden willen uitoefenen. Anderen hadden toen ze een opleiding moesten kiezen niet goed voor ogen welke beroepen hen nou echt aanspreken. Als strategie hebben zij toen verschillende opleidingen ‘uitgeprobeerd’ totdat ze een opleiding vonden die hen echt aansprak. Trial and error, is hierbij veelzeggend. De gedachte is dat, ook al past een studie hen niet, ze er tenminste achter zijn gekomen dat die richting niet geschikt voor hen is. Jongeren die al vaker aan een studie zijn begonnen, kiezen nu gerichter. Zij voelen de druk om nu echt een diploma te halen. Opvallend is dat veel studenten (van alle niveaus) een vervolgopleiding willen doen als ze klaar zijn met hun huidige studie. Hiermee houden ze de opties open.

Quotes

“Ik heb hiervoor al een aantal opleidingen gedaan waarvan ik het mezelf later niet zag doen. Ik werk al ruim 2 jaar in de horeca en wist zeker dat ik het leuk vind.”

“Omdat ik niet wist wat ik wou doen maar iets met dieren leek me altijd al heel leuk dus koos ik daar maar voor.”

“Vanwege dat ik het altijd al leuk heb gevonden om in een winkel te werken en ik vroeger als klein meisje altijd schreeuwde dat ik een kledingwinkeltje wou hebben.”

“Na vele jaren twijfelen wist ik nog steeds niet wat ik precies wilde gaan doen. Sport, zorg, techniek? Maar (detail)handel leek me altijd wel leuk en er kwamen ook de hoogste score uit de beroepen testen.”

Voornaamste motief voor studiekeuze: het moet aansluiten bij interesse

De voornaamste aspecten die worden overwogen bij het kiezen van een opleiding zijn:

- Het vaakst wordt de mate waarin een opleiding aansluit bij hobby's, interesses en werkervaring genoemd. De overweging die hierbij wordt gegeven is dat een opleiding goed aan moet sluiten bij wie zij zijn. Vaak worden interesses die spelen vanuit de jeugd aangevoerd als reden om een opleiding te kiezen. Opvallend vaak worden vanuit deze motivatie sport- of aan dieren gerelateerde opleidingen gekozen, zij willen van hun hobby hun werk maken. Studenten geven ook regelmatig aan dat eenmaal aan een opleiding begonnen, de baan die zij voor ogen hadden toch niet goed bij hen bleek te passen. Dit inzicht deden zij vaak op in de beginfase van een nieuwe opleiding: de stof sprak hen niet aan of het geboden toekomstperspectief bleek bij nader inzien niet aan te sluiten. Dit was voor hen een reden om weer van opleiding te switchen.
- Ook worden doorstroommogelijkheden naar het hbo als reden genoemd voor opleidingskeuze. Dit argument wordt het vaakst genoemd door niveau 4-studenten. Zij wisten welke opleiding ze wilden doen, maar het niveau was te hoog (hbo). Zij hebben daarom gekozen voor om een mbo-opleiding die de meeste raakvlakken had met hun gewenste hbo-opleiding.

- Minder worden werkgelegenheid en de tijd die het duurt om een baan te vinden aangevoerd als reden om een opleiding te kiezen. Studenten letten meer op de inhoud dan op het toekomstperspectief.

Quotes

“Ik interesseer mijzelf heel erg in sport en zou graag door willen studeren als sportfysiotherapeut. Helaas is dit niet met een mbo-opleiding mogelijk. Ik heb voor mbo-doktersassistent gekozen, omdat het voor mij het meest voordelige leek om uiteindelijk door te stromen naar het hbo.”

“Ik zie dit als mijn basisopleiding, ik wil heel graag verder studeren als operatieassistent. Of gewoon heel graag in een ziekenhuis willen werken. En ook omdat ik heel graag mensen wil beter maken.”

“Omdat ik denk dat ik in het werkveld snel aan de slag kan gaan. Hier is veel werk in te vinden.”

Student in de lead bij studiekeuze

- Bij het maken van een keuze voor een opleiding, overlegt het merendeel van de studenten met hun ouders. Zij bespreken hun overwegingen, maar de keuze ligt echt bij de jongere. Sommige ouders hebben een grotere rol en gaan ook mee naar open dagen.
- Daarnaast hechten de studenten veel waarde aan het advies van (oud-) docenten of begeleiders. In de perceptie van de studenten weten deze mensen als professionals wat het beste bij hen past.
- Een enkeling neemt ook de adviezen van vrienden mee bij het maken van een keuze.
- Daarnaast waren er ook studenten die zich hebben voorbereid op hun studiekeuze door een beroepentest om zo uit te zoeken welke

opleidingen het beste bij hen past. Bovendien hebben sommige studenten meegelopen bij verschillende werkgevers om te kijken of de dagelijkse werkzaamheden hen aanspreken.

- Ondanks dat de jongeren anderen inschakelen, vervullen deze personen vaak een adviserende rol. Hun eigen mening moet het zwaarst tellen aangezien het om hun toekomst gaat.

Quotes

“Ik vond het niet heel belangrijk, want het is mijn eigen keuze en het is mijn toekomst. Dus moet ik iets doen wat ik leuk vind.”

“Omdat ik zo zat te twijfelen vonden zij het ook lastig. Ik ben ook naar een aantal opendagen en voorlichtingsavonden geweest met me ouders. Ze hebben toen ook al die tijd meegedacht en me geholpen met de keuze.”

“Mensen die mij goed kennen vanuit mijn eerdere inzet voor onderwijs.”

“Ik wist meteen dat ik iets met paarden wil doen.”

“Bij deze school/ opleiding word je alvast een beetje voorbereid voor je volgende opleiding en dat vond ik wel erg fijn. Dus heb er niet zo heel lang over na moeten denken.”

Ideale schooldag: inspirerende docenten, diepgang en veel praktijklessen

Aan de studenten is gevraagd wat volgens hen de ideale schooldag is. Een ideale schooldag bevat de volgende ingrediënten:

- Inspirerende docenten die studenten stimuleren om het beste uit zichzelf te halen. Docenten hebben de belangrijke taak om een positieve sfeer te creëren. Studenten geven namelijk vaak aan dat op een ideale schooldag

iedereen vrolijk is en dat ze een goed gevoel over zichzelf hebben. Een motiverende docent is hierbij essentieel.

- In de lessen wordt veel aandacht besteed aan de toekomstige beroepspraktijk van de studenten. Met name de praktijklessen worden positief gewaardeerd. Studenten zijn op deze manier bezig met wat ze echt leuk vinden. Bij voorkeur worden deze lessen ook gegeven door docenten met ervaring in de toekomstige beroepspraktijk van studenten. De docenten kunnen vertellen over hun eigen kennis en hierdoor de studenten voorbereiden op hun toekomst.
- Lessen met voldoende diepgang: studenten willen het gevoel hebben dat ze iets nieuws leren.
- Daarnaast willen studenten graag worden betrokken bij de invulling van het lesprogramma zodat ze zich bezig kunnen houden met onderwerpen die aansluiten bij hun interesses.

Quotes

“Een leuke dag is voor mij als al mijn vriendinnen er zijn en niemand chagrijnig is, maakt me dan ook niet uit hoe kort of lang de dag is.

Ik vind het ook leuk als mijn coach ons les geeft omdat zij het goed kan en je kan er altijd wel mee lachen en ze is meestal wel vrolijk daar hou ik van. Als we twixen hebben, dat betekend dat we uit een paar vakken mogen kiezen, bijvoorbeeld iets meer te weten komen over kinderen of ouderen of creatief bezig zijn of een ander land.

En als iedereen vrolijk is en elkaar wil helpen, zo’n dag daar hou ik van. Op zo’n dag voel ik me altijd zelf ook heel vrolijk of blij of als ik zelf weer iemand heb geholpen dan ook of als iemand anders mij heeft geholpen. Ook als ik Nederlands heb van een docent doen we soms leuke dingen een quiz of iets anders op je mobiel dat vind ik ook altijd leuk als je met zoiets de les leuk kan maken.”

Randvoorwaarden voor de ideale schooldag zijn:

- Het lesprogramma mag niet te lang duren omdat de concentratie dan weg is.
- Tijdens de lessen tijd om alvast met het huiswerk te beginnen.
- Contact met medestudenten en vrienden.
- Afwisselend lesprogramma: verschillende methoden zoals quiz, individuele en groepsopdrachten.
- Ruimte voor beweging of sport tijdens de schooldag.
- Aansluitend bij interesses van de studenten.

Quotes

“De lessen zijn van een verdiepend niveau, zodat ik het gevoel heb dat ik iets heb geleerd. Dit wil zeggen dat het ingaat op mijn interesses. Niet alleen de oppervlakkige basis, maar ook ingaan op de gevolgen.”

“Er mag meer aandacht worden besteed aan wat je nu met dit diploma kan gaan doen als het is behaald.”

“Ik krijg eerst ongeveer 2/3 lessen van verschillende vakken met uitleg en opdrachten die je voor de volgende week/ les af moet hebben. Ik vind het heerlijk om in de uren daarna, waar ik ook vaak de kans voor krijg, in de lessen te werken aan die opdrachten en mijn huiswerk af te kunnen strepen uit mijn planning.”

*“Om 11 uur beginnen en om 3 uur stoppen.
Maar daar tussen wel heel de tijd goed je best doen en goede uitleg krijgen.”*

Dromen: hoe zien ze de toekomst?

Toekomstdromen: gelukkig zijn met een gezin en geld

De studenten van de e-Safari hebben een collage gemaakt die hun toekomstdroom weergeeft. In de collages van de studenten heeft niet alleen hun toekomstige baan een prominente plek, maar ook een eigen gezin speelt een grote rol. Voor veel studenten is huisje, boompje, beestje het ideaal.

Naast gezondheid en gelukkig zijn, maakt materiële rijkdom – in de vorm van een groot vrijstaand huis, een dure auto en/of veel geld hebben – een belangrijk onderdeel uit van de droom. Status is voor deze jongeren heel belangrijk. Met name jongens leggen hier een sterke focus op in hun moodboards. Ter illustratie zijn hieronder een aantal van de door de studenten gekozen afbeeldingen weergegeven.

Op de volgende sheets is een selectie van de moodboards en de toelichting van de studenten weergegeven.

Quote

“En er staat een smiley bij omdat ik later een blij en leuk leven wil hebben. Ook zie je een foto van een familie. Ik wil later zelf ook een mooie familie. Je ziet baby's omdat ik hier later mee wil werken. (niveau 3)”

Quote

“Twee beperkte mensen omdat ik daar graag mee wil werken. De groep waar ik mee werk omdat ik eigenlijk best wel hier zou willen blijven (stage). Lekker koken, omdat ik dat nog steeds heel leuk vind. Geld omdat ik natuurlijk wel zelf moet rondkomen. Een groep omdat ik vind dat samenwerken de beste vorm van werken is . Gezellig omdat ik daar wel van hou. Een stukje natuur omdat ik buiten wil werken in de natuur en het vuurtje voor het extra beetje gezelligheid. Mijn droom is om met jongeren met een gedragsprobleem of verstandelijke beperking buiten te gaan werken. (niveau 3)”

Quote

“Ik wil graag werken met ouderen. Ik twijfel nog of ik naar het hbo ga maar ik ga eerst een jaartje werken. Later wil ik graag reizen en veel zien van de wereld. Het lijkt mij mooi om een deel uit te maken van bijvoorbeeld Unicef en zo andere mensen te kunnen

helpen. Ik weet nog niet precies de volgorde, maar ergens tussendoor wil ik ook nog trouwen met (als het goed is) nu mijn vriend. Ik zou dan graag een leuk appartement willen en als het kan 2 kinderen. (niveau 4)”

Quote

“Ik wil graag verder werken in de binnenvaart. Ik zou graag een zorgeloze toekomst willen met mijn vriendin. Leven zonder te veel zorgen en dan krijg je het ideale plaatje van huisje boompje beestje. (niveau 4)”

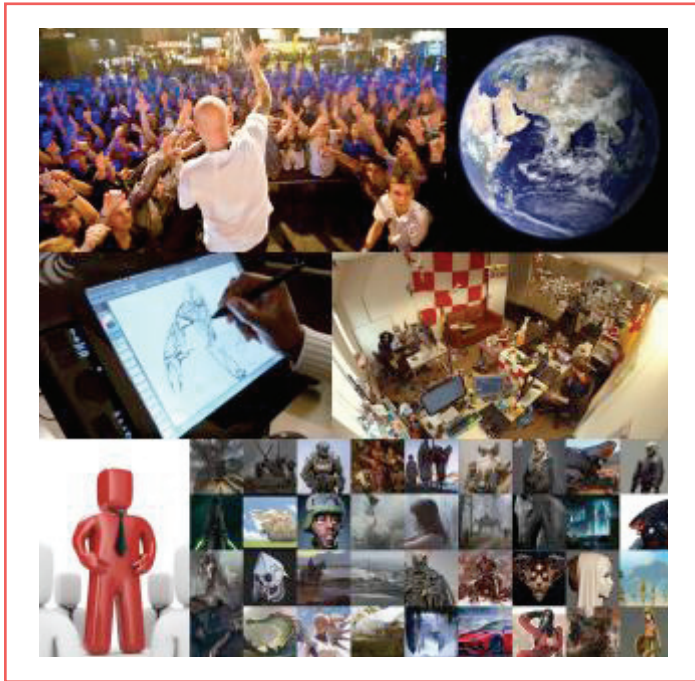
Quote

“Je ziet mij toen ik mijn diploma ondertekend heb 2,5 jaar geleden. Een foto van het huis van mijn vriend. Hier hoop ik samen met hem te wonen over een paar jaar. 3 quotes die ik belangrijk vind in mijn leven. In het midden staat een tekst die ik mooi vind over de zorg. En uiteindelijk, linksboven een foto waar ik na mijn opleiding hoop te gaan werken. Als verpleegkundige of verzorgende in een verpleeghuis! (niveau 3)”

Quote

“Love: gelukkig, vrede en geloof. Family: man, kinderen, bruiloft, vrienden, konijnen en een hond. Hobby: fotografie, natuur, koken/bakken, reizen. Work: arts, verpleegkundige, ambulance. Live: Vrijstaand huis, auto en geld. Dit is mijn droom omdat ik denk dat ik zo gelukkig kan worden. (niveau 4)”

Quote

“De wereldbol staat er omdat ik sowieso niet in Nederland wil blijven plakken. Ik wil ook naar het buitenland gaan. Ik ben ook van plan om volgend jaar stage te gaan lopen in het buitenland. Er staan nog een aantal plaatjes van Concept Art tussen en een man die art aan het maken is. Rechts in het midden zie je een kantoortje waar het gigantisch rommelig is. Ik hou wel van een rommelige werk sfeer. Links onderin zie je een rood poppetje boven allemaal grijze poppetjes staan, dit betekent dat ik een leidinggevende functie wil. Ik kan er niet tegen als mensen mij vertellen wat ik moet doen. Ik ben altijd al een beetje een kritisch en leidinggevend persoon geweest.”

Quote

“Een leuk gezinnetje en zeker ook gezond is wat je wilt. Dit heb je helaas niet voor het kiezen. Verder een luxehuis en een luxe auto is natuurlijk ook wel een droom. Ik zou mezelf graag als zakenman zien later. ook nog een foto over vrienden en voetbal. Dit wil ik natuurlijk later ook. ik hou van een balletje trappen het zou leuk zijn als dit ook met vrienden kan. Samen gezellig voetballen en daarna wat drinken. Ook zou ik het leuk vinden dat ik een zoon zou krijgen die van voetballen houdt. (niveau 4)”

Kansen op een baan

Studenten kijken uit naar het leven na school

De studenten hebben zonder uitzondering zin om te gaan werken. Zij zien het hebben van een baan als een manier om (meer) geld te verdienen. Ook kijken zij ernaar uit om niet langer te leren maar om echt in de praktijk actief te zijn. Het belangrijkste bij het zoeken naar een baan vinden zij dat die aansluit bij hun interesses. De hoogte van het salaris telt eveneens zwaar mee.

Wanneer we kijken naar de toekomstgerichtheid van de jongeren zegt ongeveer de helft een beeld te hebben van hun directe toekomst. Anderen twijfelen meer, zij hebben bijvoorbeeld nog niet besloten of ze zullen doorstuderen of kiezen voor werken. Dit sluit aan bij de reacties op een stelling als 'Ik leef van dag tot dag' waarin eveneens ongeveer de helft zich herkent. Uit de antwoorden blijkt ook dat de meeste jongeren tijdens hun opleiding nog niet concreet bezig zijn met hun leven na school. De meeste studenten oriënteren zich pas echt op hun baan tegen het einde van hun studie. Dan neemt de relevantie voor hen toe. In abstracte termen zijn de jongeren echter wel bezig met hun toekomst, zo is vrijwel iedereen het eens met de stelling 'Ik denk veel na over de toekomst'. Dit is ook goed te zien in de collages: de jongeren denken in algemene termen na over de toekomst in de zin van werk en gezin.

Quotes

"Juist zin in, thuis zitten is niet bestemd voor mij. Geld is de motivatie vooral als het een goed betaalde baan is, maar het draait niet alleen om geld, je moet er plezier in hebben. Als je iets doet waar je plezier in hebt hoeft je nooit te werken."

"Ik zit nog in de tweede net zoals de meeste medestudenten dus ik kan er nog niet zo heel veel over vertellen. Ik denk dat het niet zo heel moeilijk moet zijn om een baan te vinden in de toekomst, maar wel om aangenomen te worden. Ik denk dat je gewoon zo veel mogelijk werk moet laten zien en gemotiveerd moet zijn. Veel zelfvertrouwen is ook van belang."

“Ik heb daar zin in want werken is geld. Daarnaast natuurlijk ook nog plezier. En ik vind het wel leuk om te werken omdat ik dan na zoveel jaar school eindelijk van school af ben.”

“Ik heb er wel zin in, nieuwe ronde nieuwe kansen. Start van mijn nieuwe leven.”

Een baan krijgen is volgens studenten niet makkelijk

Vrijwel alle studenten denken dat het moeilijk wordt om een baan te vinden. Zij gaan ervan uit dat zij met hun kwaliteiten of capaciteiten in principe aan een baan zouden moeten komen. Tegelijkertijd verwachten ze dat de huidige economische omstandigheden in hun nadeel uit zullen pakken. Slechts een enkeling gaat ervan uit zonder problemen de arbeidsmarkt te kunnen betreden.

Een veel genoemde zorg van de jongeren is dat zij niet meteen een leuke baan kunnen bemachtigen. Ook geeft een aantal van hen aan bang te zijn voor het sollicitatieproces an sich en voor het risico van (veelvuldige) afwijzing. Zij gaan ervan uit dat dit slecht zou zijn voor hun zelfvertrouwen.

Een groot deel van de studenten geeft bovendien aan niet goed te weten hoe zij het beste na hun opleiding een baan kunnen zoeken. Ter illustratie is een foto opgenomen gemaakt tijdens een pizzasessie. Hierop is te zien dat alle deelnemers het oneens waren met de stelling ‘Ik weet hoe ik na mijn opleiding het beste een baan kan zoeken’. Zij geven aan een beperkt beeld te hebben van wat er van hen verwacht wordt in een toekomstige functie en wat er komt kijken bij een sollicitatieprocedure.

Quotes

“Ik zie er niet tegen op omdat ik hoop heb dat er iets voor mij op de banenmarkt is, maar als het te lang gaat duren word ik denk ik wel een beetje bang.”

“Ik denk dat ik dat moeilijk ga vinden, niet dat dat aan mijn kwaliteiten ligt. Maar het aanbod van werk is op dit moment niet zo hoog.”

“Ik zie er tegen op. Ik vind het lastig omdat ik weet dat er weinig banen zijn in de kinderopvang.”

“Het is voor mij makkelijk om een baan te vinden, maar niet een baan die ik leuk vind om te doen.”

“Je hebt geen idee hoe lang zoiets duurt [het vinden van een baan]”

Het vinden van een baan gezien als primair de eigen verantwoordelijkheid

Een baan vinden is volgens de studenten vooral een kwestie van zelfvertrouwen, motivatie en goed je best doen. Strategieën die zij denken toe te passen om aan een baan te komen, zijn:

- Via een stage een baan krijgen
- Via internet reageren op vacatures
- Een enkeling gaat persoonlijk langs bij een bedrijf om zijn of haar cv af te geven

Aan de studenten is gevraagd aan te geven wie volgens hen het beste kan helpen bij het vinden van een baan. De top-5 van personen die hierbij een rol kunnen spelen, wordt hieronder weergegeven. Ook mensen op de stageplek worden gezien als erg belangrijk bij het krijgen van werk.

1. Ouders / familieleden
2. Vrienden
3. Docenten
4. Klasgenoten
5. Begeleiders

Quotes

“Het advies van de mensen om mij heen, ik vind persoonlijk dat mensen die jou van een afstandje bekijken het beste kunnen oordelen over wat bij jou past. Zij zien jou handelen in situaties, en zelf zie je dat niet.”

“Mijn familieleden en vrienden zouden mij wel kunnen helpen aan een baan. Zij hebben een breed netwerk.”

“Mijn stage adres kan mij het beste helpen want die hebben een groot netwerk. Daarnaast kennissen, vrienden, internet en familie.”

Studenten zien de inner circle als eerste hulpbron bij het vinden van een baan, docenten bieden vooral inhoudelijke kennis

Hoewel jongeren denken dat het hun eigen verantwoordelijkheid is om een baan te vinden, waarderen zij de hulp van anderen wel degelijk. Anderen kunnen met name helpen bij het maken van keuzes (het bieden van overzicht van de mogelijkheden en het geven van inzicht in kansen en bedreigingen). Volgens de studenten is dit een van de moeilijkste zaken waar zij mee te maken hebben en waar zij graag hulp bij krijgen.

De inner circle van ouders, familieleden en vrienden is het eerste aanspreekpunt. Zij kunnen volgens de studenten het beste helpen door aan te geven wat bij hen past. Studenten zijn ervan overtuigd dat hun ouders, andere familieleden en vrienden hen het beste kennen en weten hoe ze in elkaar steken en daarom de beste adviezen kunnen geven. Ook gaan ze ervan uit dat deze personen een relevant netwerk hebben zodat ze hen kunnen attenderen op een vacature.

Van docenten wordt verwacht dat zij kennis hebben van de markt en daarom goed weten wat er wordt geëist van een werknemer en hoe een student hierop in kan spelen. Vanuit deze ervaring kunnen zij studenten tips geven. Docenten kunnen daarnaast een belangrijke rol spelen bij het motiveren van studenten.

Quotes

“Docenten weten over het algemeen veel over opleiding en banen en kunnen erg interessante input hebben, ze zijn niet doorslaggevend maar hulp en tips zijn eigenlijk altijd wel welkom. Natuurlijk zijn er ook docenten die bijna precies doen als baan naast docent wat jij ook graag zou willen doen en kunnen vertellen hoe zij dat hebben bereikt. Kunnen ze gelijk een goed woordje (soort kruiwagen effect) doen om een sollicitatiegesprek aan te vragen.”

“Docenten weten alles over wat je voor mogelijkheden je krijgt in de toekomst. En zij helpen jou altijd omdat zij daar voor betaald worden.”

“Ook kijkende uit hun [docenten] ervaring, misschien hebben hun iets meegemaakt waar zij mij enorm voor geschikt vinden.”

Ervaringen met LOB

In dit laatste hoofdstuk worden als volgt verschillende elementen die onderdeel uitmaken van LOB beschreven:

- Kennis en associaties met LOB
- Gepercipieerd belang van LOB
- Perceptie studenten versus praktijk
- Ervaringen met loopbaancompetenties
- Ervaringen met studieloopbaanactiviteiten

Associaties bij LOB overwegend positief

Het merendeel van de studenten kent het begrip 'loopbaanoriëntatie' en denkt te weten wat het begrip inhoudt. Slechts een minderheid van de studenten geeft aan het begrip niet te kennen.

Loopbaanoriëntatie roept overwegend positieve associaties op. Veel voorkomende associaties zijn gerelateerd aan de toekomst en hebben betrekking op werken. Ook wordt LOB vaak gelinkt aan kwaliteiten. De associaties van studenten bij loopbaanoriëntatie zijn in de woordenwolk hiernaast weergegeven. Naarmate een woord groter is, is het vaker genoemd.

Studenten linken LOB ook vaak aan SLB of denken aan een vak als ‘burgerschap en loopbaan’ of het gesprek met hun begeleider.

Quotes

“Het achterhalen van je interesses en je kwaliteiten op het gebied van je opleiding/werk. Een manier van les geven die je persoonlijk benadert.”

“School, les, beroep, werk, onderzoeken, ondervinden, bekijken en toekomst.”

LOB kan helpen bij krijgen van vertrouwen in keuzes

De studenten willen graag dat tijdens hun opleiding tijd wordt besteed aan LOB-gerelateerde thema's. Zij vinden een goede voorbereiding op hun toekomstige werkpraktijk belangrijk en zien dat LOB hierbij kan helpen. Vooral de combinatie van persoonlijke reflectie en concrete handvatten van LOB spreekt aan. De studenten zien het belang in van inzicht krijgen in hun kwaliteiten en drivers. Ook erkennen zij dat het belangrijk is om handvatten te krijgen die bijdragen aan het vinden van een baan.

Wat opvalt is dat studenten vaak bang zijn om een verkeerde keuze te maken ten aanzien van opleiding en hun toekomstig beroep. Zij zijn bang dat dit later nadelige gevolgen heeft. Wat studenten fijn vinden aan studieloopbaanbegeleiding is na te kunnen denken over keuzes die een (grote) invloed hebben op hun toekomst. Studieloopbaanbegeleiding kan studenten helpen bij de bevestiging van de keuzes die zij maken met betrekking tot hun opleiding en/of toekomstige baan. Dit geeft hen vertrouwen in hun toekomst. Ook leren zij over zaken waar ze nog niet eerder over na hadden gedacht. Bijvoorbeeld dat hun droombaan helemaal niet goed bij hen blijkt te passen.

Studenten die aan het begin van hun opleiding staan (eerste of tweede jaar) vinden LOB minder belangrijk, aangezien het vinden van werk voor hen nog niet zo speelt. Zij hebben nog geen behoefte aan gesprekken over welke baan ze precies willen na hun opleiding.

LOB is handig bij het vinden van een leuke baan en voor kennismaking met toekomstige werkveld

Wat studenten belangrijk vinden aan LOB is voornamelijk terug te voeren op 2 aspecten:

- Het biedt de mogelijkheid om zich te verdiepen in hun eigen interesses en uit te vinden hoe zij een baan kunnen vinden die hierop aansluit. De studenten eisen van hun toekomstige baan namelijk dat deze leuk is omdat zij plezier willen ervaren in hun werk. Als je weet wat je leuk vindt, kun je vervolgens gericht gaan zoeken, is de gedachte.
- Kennismaken met hun toekomstige werkveld: vooral de mogelijkheid dat ze in contact kunnen komen met ervaringsdeskundigen uit het werkveld en zo ontdekken wat bij hen past is aansprekend.

Studenten hechten in mindere mate waarde aan:

- Verdieping van hun keuze voor een opleiding. In hun perceptie is het niet relevant meer om te onderzoeken waarom zij voor hun opleiding hebben gekozen. Dit was actueel op de middelbare school. Nu zij op het mbo zitten heeft dit punt aan relevantie ingeboet.
- Netwerken: dit laatste komt mogelijk voort uit het feit dat studenten niet goed weten wat dit inhoudt. Bij de pizzasessies bleek namelijk na een uitleg juist een groot animo voor het (leren) netwerken.

Inzicht krijgen in het effect van LOB

- Om inzicht te krijgen in het effect van LOB op studenten is gevraagd naar de mate waarin zij bepaalde loopbaancompetenties kennen: zien zij dat de school hier aandacht aan besteed?
- Daarna is een lijst met studieloopbaanactiviteiten voorgelegd om inzicht te krijgen in wat de scholen doen op dit gebied.
- Bij ieder punt is ook gevraagd naar de mate waarin studenten het belangrijk vinden dat hier op school bij stil wordt gestaan.

Loopbaancompetenties

Tijdens het onderzoek is ook stilgestaan bij de competenties die onderdeel uitmaken van het LOB. Hierbij zijn de volgende vijf loopbaancompetenties als uitgangspunt gebruikt:

- Wie ben ik, wat kan ik? → kwaliteitenreflectie
- Wat wil ik, wat drijft mij? → motievenreflectie
- Welk soort werk past bij mij → werkexploratie
- Wat wil ik worden? → loopbaansturing
- Wie kan mij daarbij helpen? → netwerken

Deze vijf thema's zijn doorvertaald en voorgelegd in de vorm van stellingen. Dit is gedaan om te kijken in hoeverre de studenten zich herkennen in de stellingen en om er achter te komen in welke mate er bij hen op school aandacht besteed wordt aan deze competenties. De uitkomsten hiervan zijn op de volgende sheet weergegeven.

Uit de reacties van studenten blijkt dat zij het goed vinden dat er op hun opleiding aandacht wordt besteed aan dergelijke vraagstukken. Slechts een kleine minderheid ziet het als de eigen verantwoordelijkheid om zich te ontwikkelen op deze loopbaancompetenties.

Verschil in de mate waarin scholen aandacht besteden aan loopbaancompetenties

Uit de reacties van studenten blijkt dat scholen niet aan iedere competentie evenveel aandacht besteden. Met name kwaliteitenreflectie, motievenreflectie en werkexploratie krijgen aandacht. Loopbaansturing en netwerken krijgen minder ruimte volgens de studenten.

Competenties	School besteed hier wel aandacht aan	School besteed hier geen aandacht aan
Kwaliteitenreflectie	x	
Motievenreflectie	x	
Werkexploratie	x	
Loopbaansturing		x
Netwerken		x

Loopbaancompetenties bekend voor studenten

Wat opvalt is dat veel studenten aangeven een goed beeld te hebben van waar ze goed in zijn. Ter illustratie: vrijwel alle studenten geven aan het eens te zijn met de stelling ‘Ik weet waar ik goed in ben en minder goed in ben’. Studenten geven aan dat ze dit inzicht met name opgedaan hebben tijdens hun stage of in het contact met anderen. Hierbij dient aangemerkt te worden dat het er op lijkt dat de studenten zichzelf ook vaak overschatten.

De mate waarin zij de competenties bij zichzelf herkennen is weergegeven op de volgende sheet.

Quotes

“Je weet wel waar je goed in bent, maar je hebt ook zelfvertrouwen nodig, want anderen zijn ook wel eens beter. Ik weet gewoon dat ik goed ben in praten.”

“Op stage wel, maar op school niet. Bij sommige dingen heb je het gevoel: het gaat me wel lukken of het wordt niks. Maar op school, niet echt.”

De studenten hebben aangegeven welke activiteiten op school het vaakst terugkomen. Daarna is aan hen gevraagd aan te geven aan welke activiteiten volgens hen het meeste aandacht besteed zou moeten worden. De uitkomsten van deze oefening zijn hieronder weergegeven. Hieruit wordt helder dat wat school doet niet noodzakelijkerwijs overeenkomt met waar studenten de voorkeur aan geven: de nummer-1-activiteit waar de school aandacht aan besteed, wordt door studenten op de laatste plaats gezet.

Waarom besteed school aandacht?

1. Leren waarom je voor een opleiding hebt gekozen.
2. Leren waar je goed in bent en wat je talenten zijn.
3. Leren wat je in de toekomst voor werk zou willen doen.
4. Leren waar je blij en gelukkig van wordt.
5. Leren wat je moet weten en kunnen om een baan te vinden.
6. Leren netwerken.

Quotes

“Waarom je de opleiding hebt gekozen, nou, dat hoeft niet, want anders kies je de opleiding niet. Ik vind dat dit niet op een ROC hoort, maar al eerder, op de middelbare school. Want nu zitten we al op de opleiding. Dus als je in de vierde dat je daar dan mee bezig bent is raar. “

Waar aan zou school aandacht moeten besteden?

1. Leren waar je blij en gelukkig van wordt.
2. Leren wat je moet weten en kunnen om een baan te vinden.
3. Leren netwerken.
4. Leren waar je goed in bent en wat je talenten zijn.
5. Leren wat je in de toekomst voor werk zou willen doen.
6. Leren waarom je voor een opleiding hebt gekozen.

Quotes

“Ik vind het zeker belangrijk dat je in je toekomst iets gaat doen wat je leuk vindt en waar je goed in bent. Als je dit niet doet dan zal je niet gelukkig worden. Wanneer je dit op tijd achterhaald dan scheelt het je al veel tijd, geld en ellende in je toekomst.”

“En leren netwerken is heel handig, als je nu al weet, ik ken hem en hij heeft misschien later een stageplek voor mij.”

Loopbaancompetenties

	Overgrote deel van de studenten herkent zich hierin	Merendeel van de studenten herkent zich hierin	Evenveel herkennen zich wel en niet in de competen- tie	Studenten herkennen de compe- tentie niet
Kwaliteitenreflectie - Ik weet waar ik goed in ben en minder goed in ben. - Ik heb voor deze opleiding gekozen omdat ik goed ben in de vakken die je krijgt in de opleiding. - De dingen waar ik goed in ben, kan ik goed gebruiken tijdens mijn opleiding.	x		x	
Motievenreflectie - Ik weet wat ik leuk vindt aan mijn opleiding en wat niet. - Ik ben deze opleiding gaan doen, omdat ik denk dat ik hiermee werk kan vinden dat bij mij past.	x	x		
Werkexploratie - Ik weet waarvoor ik word opgeleid. - Deze opleiding helpt mij om straks een baan te vinden of een vervolgopleiding te gaan doen. - Ik weet wat ik na mijn opleiding voor werk kan gaan doen. - Ik ga ervan uit dat ik snel een baan vindt als ik klaar ben met mijn opleiding.	x		x	

Loopbaancompetenties

	Overgrote deel van de studenten herkent zich hierin	Merendeel van de studenten herkent zich hierin	Evenveel herkennen zich wel en niet in de competen- tie	Studenten herkennen de compe- tentie niet
Loopbaansturing - Ik weet hoe ik na mijn opleiding het beste een baan kan zoeken. - Ik praat met mensen over wat ik kan gaan doen als ik klaar ben met mijn opleiding. - Ik laat tijdens mijn opleiding zien waar ik goed in ben. - Deze opleiding sluit aan bij wat ik leuk vind.	 x x x		 x 	
Netwerken Ik heb vrienden en familie die mij kunnen helpen met het vinden van werk.	 x			

Studenten herkennen studieloopbaanactiviteiten

Daarnaast is ook aan studenten gevraagd in welke mate zij ervaring hebben met studieloopbaanactiviteiten. Zij hebben een lijst voorgelegd gekregen met de vraag om aan te geven welke activiteiten zij herkennen van school. De uitkomsten hiervan zijn in de tabel op de volgende sheet weergegeven.

Uit hun reacties blijkt dat de studenten ervaring hebben met verschillende activiteiten in het kader van studieloopbaanbegeleiding. De meest voorkomende activiteiten zijn:

- Samenwerken met andere studenten
- Het schrijven van een sollicitatiebrief
- Stages/BPV

Studieloopbaanactiviteiten

- Samenwerken met andere studenten
- Het schrijven van een sollicitatiebrief
wordt het vaakst op scholen gedaan
- Stages / BPV
- Gesprekken met begeleider over de ervaringen op de stage
- Informatiebijeenkomsten voor je ouders over je opleiding
- Zelf verantwoordelijk voor het zoeken van een stageplek
- Loopbaangesprekken met loopbaanbegeleider of praktijkbegeleider
- Leren solliciteren
- Les krijgen van mensen uit de praktijk (die werken in het werkveld)
- Activiteiten om te achterhalen wat je kunt
- Activiteiten om te achterhalen wat je wilt
- Bijeenkomsten waarin mensen vertellen over hun werk
- Activiteiten om te achterhalen waarom je deze opleiding bent gaan doen
- Elkaar helpen om werk te vinden of een vervolgopleiding
- Stages op de school
- Meelopen met modules in het hbo
- Bijeenkomsten tussen oud-leerlingen en leerlingen van het vmbo

- Les krijgen / geven aan andere (ouderejaars) studenten
- Ouderejaars student als coach die je helpt bij vragen
- Tijdens je vmbo-opleiding vakken volgen op het mbo
wordt het minst vaak op scholen gedaan
- Zelf begeleider zijn van eigen collega-studenten
- Zelf ouderejaars coach zijn

Aanbod van studieloopbaanactiviteiten sluit door gerichtheid op praktijk aan op behoeften van studenten

Gevraagd aan studenten wat zij zelf de belangrijkste studieloopbaanactiviteiten vinden valt op dat zij met name de activiteiten uitkiezen waarbij ze in aanraking komen met hun toekomstige werkveld. Hun top-5 van activiteiten is hiernaast afgebeeld.

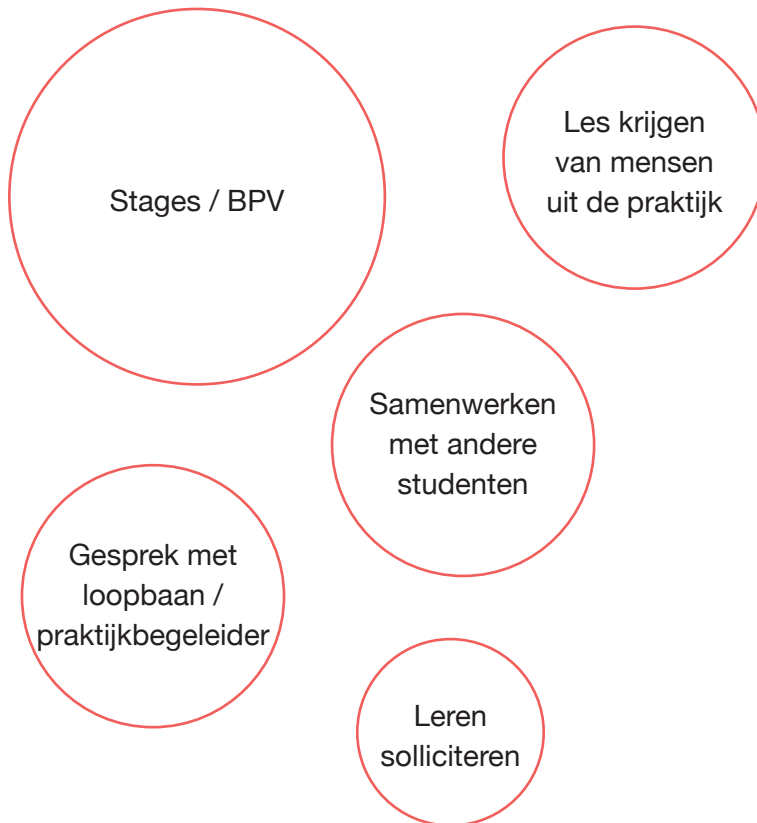
Studenten kiezen met name praktijkgerelateerde activiteiten uit. Het merendeel van de studenten geeft aan de stage/BPV te zien als de belangrijkste studieloopbaanactiviteit. Hieraan is goed te zien dat studenten graag goed voorbereid willen zijn op de praktijk. Hier speelt ook mee dat zij de indruk hebben dat de theorie die zij op school krijgen niet goed aansluit op de werkpraktijk. Studenten zijn er van overtuigd dat zij door stages meer concrete vaardigheden leren die zij daadwerkelijk bij een toekomstige baan kunnen toepassen. Studenten geven bijvoorbeeld aan op hun stage veel te leren door te collega's en begeleiders aldaar te observeren en na te doen.

Ook gesprekken met een loopbaan- en/of praktijkbegeleider staan hoog in de top-5 van de studenten.

Activiteiten die de jongeren het meest belangrijk vinden.

Hoe groter de activiteit afgebeeld is, hoe belangrijker de studenten het vinden.

LOB in de praktijk: het waarom van activiteiten is onvoldoende duidelijk

Hoewel studenten LOB belangrijk vinden bij hun oriëntatie op de toekomst, sluit de praktijk niet altijd aan bij hun wensen en behoeften.

- Vaak spelen studenten terug dat het voor hen niet duidelijk is wat de relevantie is van verschillende LOB-activiteiten.
- Zij zien uit zichzelf niet de relatie met LOB en doen dergelijke activiteiten dan snel af als nutteloos of irrelevant.
- Voor hen is het van belang te horen waarom zij een activiteit zoals het kwaliteitspel moeten spelen.
- Hierbij speelt ook dat zij vaak denken alles al te weten, dus vinden ze de opdracht in eerste instantie onzin.

Quotes

“We hebben nu een reflectieverslag gemaakt en ik kan er geen woord beveiliging in vinden.”

LOB in de praktijk: persoonlijke feedback ontbreekt

Hoewel studenten LOB belangrijk vinden voor hun oriëntatie op de toekomst, sluit de praktijk niet altijd overeen met hun wensen en behoeften.

- Een ander punt is dat in de beleving van studenten persoonlijke feedback te weinig centraal staat bij LOB.
- LOB is in de praktijk vaak zeer individueel: zij moeten reflectieverslagen schrijven of testjes maken zonder dat zij hierop een terugkoppeling krijgen van hun docent. Oud-studenten geven vooral aan dat de activiteiten voor hen overkwamen als een formaliteit. Hierdoor was het effect van deze activiteiten minimaal.

- De noodzaak van persoonlijke feedback zit volgens hen in het bevestigen en motiveren van studenten en ook in het willen horen wat ze moeten leren van een bepaalde opdracht. Het opschrijven van je drijfveren is volgens veel studenten moeilijk. Ook hebben zij er moeite mee om zich kwetsbaar op te stellen. Zij zijn bang het verkeerde op te schrijven of snel afgerekend te worden.
- Een band met hun loopbaan- of praktijkbegeleider is daarom van essentieel belang. In een veilige omgeving vinden studenten het namelijk heel prettig om hun ervaringen te delen en veel te leren van de feedback.

Quotes

“Een loopbaanbegeleider is een belangrijk persoon die je meerdere jaren bij je zal hebben. Hier kun je veel van leren. Dat moet je dan ook zeker benutten. Iemand leert je op een gegeven moment beter kennen als het lijkt.”

“Soms was het net alsof je een verslag moest maken zodat een docent het kon afstrepen van het lijstje. Het was meer iets dat je moest doen.”

Bijlage

Het eerste deel van het onderzoek is uitgevoerd door middel van een e-Safari.

- De e-Safari is de kwalitatieve onderzoekstool van Motivaction voor online kwalitatief onderzoek.
- Hierbij neemt een vooraf geselecteerde groep respondenten gedurende een specifieke periode via een gesloten online omgeving deel aan het onderzoek. Respondenten krijgen opdrachten, open vragen en er wordt gebruikgemaakt van projectieve en associatieve technieken, zoals het maken van collages . Ook is er de mogelijkheid visueel materiaal te tonen en respondenten te vragen zelf foto's en/of video's te uploaden. Het onderzoek levert daardoor veel rijke informatie op en geeft vaak verrassende nieuwe inzichten in al dan niet onbewuste gedragingen.
- Door middel van deze vragen en opdrachten worden de respondenten in staat gesteld om onafhankelijk, al dan niet beïnvloed door de onderzoeker of andere deelnemers, hun mening te etaleren. Binnen de e-Safari is het, net zoals bij focusgroepen, mogelijk om de deelnemers op elkaar te laten reageren.

Colofon

Deze publicatie is geschreven in het kader- en opdracht van het landelijke Stimuleringsproject LOB in het mbo. Dit project wordt gesubsidieerd door het ministerie van OCW en wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van MBO Diensten.

www.lob4mbo.nl

Auteurs: Motivaction Internationaal B.V.
Marjolein Eigenfeld
Marleen de Graaf
Ahmed Aid Moha

Realisatie: Ravestein & Zwart

Vormgeving: Atelier Chênevert

Drukwerk: Rocim

Oplage: 500

Juni 2015

Loopbaan Oriëntatie Begeleiding
Stimuleringsproject LOB in het mbo